

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๑๐๐๐.๑/๔๘๓๗ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดภารกิจให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการแพทย์เพื่อประกอบการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล โดยการกำหนดและกำกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน รวมถึงจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้สถานปฏิบัติการและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการภายใต้มาตรฐานสากลอันเป็นภารกิจอันยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในการสร้างความเชื่อมั่นความโปร่งใสและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

การดำเนินการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีข้อขัดข้องในการดำเนินการบางประการจึงขอหารือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีอำนาจกระทำการตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการให้มีอำนาจในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีกรณีที่มีประชาชนร้องขอให้ตรวจพิสูจน์โดยที่ยังมิได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลได้หรือไม่ เช่น การตรวจดีเอ็นเอเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และบุตร เป็นต้น เมื่อสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้ดำเนินการตรวจพิสูจน์คุ้มครองประชาชนในกระบวนการยุติธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่การปฏิบัติงานดังกล่าวต้องมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากที่ทางราชการต้องสูญเสียไป จึงขอเรียนถามว่าสถาบันฯ จะสามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจพิสูจน์ได้หรือไม่ โดยต้องอาศัยฐานอำนาจจากกฎหมายใด

๒. ในปัจจุบันสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรมและปฏิบัติงานทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ณ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ตามคำขอของคู่ความที่มีความประสงค์โดยขอให้ศาลออกคำสั่งตรวจพิสูจน์เมื่อตรวจพิสูจน์เสร็จแล้ว ศาลจะสั่งให้คู่ความจ่ายเงินค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย ค่าป่วยการให้แก่ผู้เชี่ยวชาญตาม

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๐๑๑๔ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๒๙ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗(พ.ศ. ๒๕๐๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. ๒๔๙๗ ข้อ ๔ และข้อบังคับประธานศาลฎีกากว่าด้วยผู้เชี่ยวชาญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๒๔ กรณีดังกล่าวได้มีการพิจารณาของกระทรวงการคลังตามหนังสือ ที่ กค ๐๕๐๒/๕๖๙๑ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ แจ้งว่าเงินที่ได้รับดังกล่าวเป็นการเฉพาะตัว สมควรเป็นสิทธิของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้ง

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ได้กระทำการในเวลาราชการและได้ใช้ทรัพยากรของราชการในการดำเนินการตรวจพิสูจน์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จึงมีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องเบิกจ่ายจากเงินงบประมาณแผ่นดินในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อเป็นการบรรเทาภาระเงินงบประมาณและเป็นการส่งเสริมการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้สูงสุด สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จะสามารถหักเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้เชี่ยวชาญพึงได้รับจากศาลเพื่อใช้ในราชการได้หรือไม่หรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ขอใช้สิทธิในการเรียกเก็บเงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปจากการใช้อุปกรณ์และเคมีภัณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญโดยเรียกเก็บจากค่าความผ่านทางศาลได้หรือไม่

๓. หากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ไม่มีอำนาจกระทำการตามข้อ ๑ และข้อ ๒ เมื่อสถาบันนิติวิทยาศาสตร์จะต้องตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ตามคำสั่งศาลในคดีแพ่ง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์สามารถให้ผู้เชี่ยวชาญกระทำการตรวจพิสูจน์นอกเวลาราชการได้หรือไม่ หรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์จะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์สามารถดำเนินการได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนและบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณของรัฐเมื่อประชาชนร้องขอให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทำการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

๔. ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีอำนาจในการรับตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่งได้หรือไม่ เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ รวมทั้งได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) แล้ว เห็นว่า มีประเด็นที่ต้องพิจารณาเพียงสองประเด็น คือ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีอำนาจตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่งหรือไม่ และสถาบันฯ สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจพิสูจน์ หรือหักเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้เชี่ยวชาญพึงได้รับจากศาลได้หรือไม่ โดยมีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีอำนาจตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่งหรือไม่ เห็นว่า โดยที่มาตรา ๘ ๓^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติว่าการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานรัฐมนตรี กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมให้ออกเป็นกฎกระทรวง และให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในกฎกระทรวงด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าว ดังนี้ เมื่อข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ ประกอบการดำเนินคดี โดยการกำหนดและกำกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน เพื่อให้สถานปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อำนาจหน้าที่ของสถาบันฯ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าวจึงต้องสอดคล้องกับภารกิจที่ได้กำหนดไว้ เมื่อภารกิจของสถาบันฯ ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ ประกอบการดำเนินคดีนั้น มิได้จำกัดประเภทคดีไว้ การปฏิบัติงานหรือให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันฯ ตามข้อ ๑ (๕)^๒ แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ฯ จึงครอบคลุมถึงการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่งด้วย

แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากภารกิจของสถาบันฯ ดังกล่าวเป็นภารกิจเพื่อประโยชน์ในการประกอบการ “ดำเนินคดี” สถาบันฯ จึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการได้เฉพาะกรณีที่เป็นคดีที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

ประเด็นที่สอง ที่ว่า สถาบันฯ สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจพิสูจน์หรือหักเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้เชี่ยวชาญพึงได้รับจากศาลได้หรือไม่ เห็นว่า โดยที่การดำเนินการ

^๑มาตรา ๘ ๓ การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานรัฐมนตรี กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ออกเป็นกฎกระทรวงและให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในกฎกระทรวงด้วย

ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของส่วนราชการตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการดังกล่าว กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

^๒ข้อ ๑ ให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ ประกอบการดำเนินคดี โดยการกำหนดและกำกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน รวมถึงจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้สถานปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่น ความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๕) ปฏิบัติงานและให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยดำเนินการเองหรือร่วมมือกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านสถานที่ เครื่องมือ หรือบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์

ของรัฐโดยส่วนราชการต่าง ๆ เป็นการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้ โดยการจัดทำบริการสาธารณะเรื่องใดที่กฎหมายเห็นว่าการให้บริการนั้นเป็นการให้บริการซึ่งประสงค์จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมก็จะกำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนั้น บริการสาธารณะเรื่องใดที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายให้ส่วนราชการนั้นเรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้ ส่วนราชการนั้นจึงไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากการบริการสาธารณะนั้นได้ เมื่อกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕ มีเจตนารมณ์เพื่อแบ่งส่วนราชการภายในสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพของงานเท่านั้น โดยไม่ได้กำหนดให้สถาบันฯ มีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันฯ ก็ไม่สามารถดำเนินการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้

สำหรับการหักเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้เชี่ยวชาญได้รับจากศาล เห็นว่า โดยที่มาตรา ๑๒๙^๓ และมาตรา ๑๓๐^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติให้การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเป็นดุลพินิจของศาล โดยศาลจะบังคับบุคคลใดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญไม่ได้นอกจากบุคคลนั้นจะได้ยินยอมลงชื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญไว้ในทะเบียนผู้เชี่ยวชาญของศาลแล้ว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งดังกล่าวอาจถูกคัดค้านได้ ต้องสาบานหรือปฏิญาณตน รวมทั้งอาจแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือหรือถูกเรียกให้มาศาลเพื่ออธิบาย จึงเห็นว่า การทำหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นเรื่องเฉพาะตัว ดังนั้น สิทธิในการได้รับค่าธรรมเนียมและชดใช้ค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๑๒๙ (๒)^๕ แห่งประมวลกฎหมาย

---

^๓มาตรา ๑๒๙ ในการที่ศาลจะมีคำสั่งให้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมาในมาตรา ๙๙ โดยที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอขึ้น

(๑) การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเช่นนั้นให้อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่ศาลจะเรียกคู่ความมาให้ตกลงกันกำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญที่จะแต่งตั้งนั้นก็ได้ แต่ศาลจะบังคับบุคคลใดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ นอกจากบุคคลนั้นได้ยินยอมลงชื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญไว้ในทะเบียนผู้เชี่ยวชาญของศาลแล้ว

(๒) ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งอาจถูกคัดค้านได้และต้องสาบานหรือปฏิญาณตน ทั้งมีสิทธิที่จะได้รับค่าธรรมเนียมและรับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ได้ออกไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น

^๔มาตรา ๑๓๐ ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งอาจแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้แล้วแต่ศาลจะต้องการ ถ้าศาลยังไม่เป็นที่พอใจในความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ทำเป็นหนังสือนั้น หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดเรียกร้องโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลเรียกให้ผู้เชี่ยวชาญทำความเห็นเพิ่มเติมเป็นหนังสือ หรือเรียกให้มาศาลเพื่ออธิบายด้วยวาจา หรือให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญคนอื่นอีก

ถ้าผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้งจะต้องแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือต้องมาศาลเพื่ออธิบายด้วยวาจา ให้นำบทบัญญัติในลักษณะนี้ว่าด้วยพยานบุคคลมาใช้บังคับโดยอนุโลม

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

วิธีพิจารณาความแพ่ง ตามข้อ ๔^๖ ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช ๒๔๗๗ และตามข้อ ๒๘^๗ ของข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เชี่ยวชาญ สถาบันฯ จึงไม่สามารถหักเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวที่ผู้เชี่ยวชาญได้รับจากศาลได้ ส่วนการเรียกเก็บเงินค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ของผู้เชี่ยวชาญโดยเรียกเก็บจากคู่ความผ่านทางศาล นั้น เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดสิทธิได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปตามสมควรในการทำรายงาน และได้รับค่าป่วยการตามที่ศาลเห็นสมควรแก่ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งเป็นการเฉพาะแล้ว สถาบันฯ จึงไม่สามารถเรียกเก็บเงินค่าใช้จ่ายในลักษณะดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวหากต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ของทางราชการก็จะได้เฉพาะกรณีที่เป็นราชการของสถาบันฯ เท่านั้น

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จਾਲะ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๕๑

---

^๖ข้อ ๔ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งศาลแต่งตั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งย่อมมีสิทธิที่จะได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปตามสมควรในการทำรายงาน และจะได้รับค่าป่วยการตามที่ศาลจะเห็นสมควร โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดี ความยากง่ายของงานที่ต้องทำ และระยะเวลาที่ต้องเสียไปในการทำรายงานตลอดจนถึงฐานะทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

^๗ข้อ ๒๘ ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งย่อมมีสิทธิที่จะได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปตามสมควรในการทำรายงาน และจะได้รับค่าป่วยการตามที่ศาลจะเห็นสมควร โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดี ความยากง่ายของงานที่ต้องทำและระยะเวลาที่ต้องเสียไปในการทำรายงานตลอดจนถึงฐานะทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ